

Andrei ȚURCANU

Andrei ȚURCANU (1 septembrie 1948, Cigărleni, Ialoveni), critic literar și poet. A absolvit Școala Medie din Hâncești (1966) și Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1971). Doctor în științe filologice. Între 1975 și 1990 este cercetător științific la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Republicii Moldova. Ales, în 1990, deputat în primul Parlament democrat, în 1992 va fi numit consilier prezidențial, apoi din nou consilier și purtător de cuvânt al președintelui Republicii Moldova (1997-1999). Profesor, din 2002, la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Din 2010 este șef al Sectorului de literatură română contemporană al Institutului de Filologie Română „B. P. Hasdeu” al AȘM. Alături de cărți de critică literară – *Martor ocular* (1983); *Regăsirea numelui* (în limba rusă, 1990); *Bunul-simț* (1996); *Arheul marginii și alte figuri* (2013); *Cartea din mâna lui Hamlet. Andrei Țurcanu de vorbă cu Nina Corcinschi* (în colab.) (2017) –, a tipărit și culegerile de versuri *Cămașa lui Nessos* (1988, ed. a II-a – 1996); *Elegii pentru mintea cea de pe urmă* (2000); *Destin întors* (2005); *Iisus prin miriști* (2006); *Estuar* (2008); *Plânsul Centaurului* (2008); *Interior în roșu aprins* (2012); *Verde regal* (2014, ed. a II-a – 2015); *Zăpezi în august* (2015); precum și eseul *Sabatul sau Noaptea vrăjitoarelor politicii moldovenești* (2000). I s-au decernat Premiul Centrului Independent de Jurnalism (1999), Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (2000), Premiul „Grigore Vieru” al Uniunii Scriitorilor (2012), Premiul Național pentru Literatură (2016), Premiul Opera omnia al revistei *Convorbiri literare* (2018).

Nina CORCINSCHI (20 septembrie 1979, Dișcova, Orhei), critic literar. Este doctor în filologie, conferențiar universitar, director adjunct al Institutului de Filologie Română „B. P. Hasdeu” al Academiei de Științe a Republicii Moldova. A publicat volumele *Poezie și Publicistică. Interferența limbajelor*, Chișinău, Tipografia Centrală, 2008; *Arcul voltaic. Textul ca realitate (i)meditată*, ed. a II-a, București, Eikon, 2016; *Publicistica literară din Republica Moldova* (în colab.), Chișinău, Institutul de Filologie, 2015; *Cărțile care mă iubesc*, Iași, Junimea, 2016; *Cartea din mâna lui Hamlet. Andrei Țurcanu de vorbă cu Nina Corcinschi* (în colab.), Chișinău, Cartier, 2017. Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (2008, 2013), Premiul Academiei de Științe a Republicii Moldova pentru critică literară (2010, 2012).

CARTIER POPULAR

Andrei ȚURCANU

Rost

111 poeme

alese de Nina CORCINSCHI

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210.80.51
E-mail: romania@cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Em. Galaicu-Păun, Valentin Guțu

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Valeria Idjilov

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Andrei ȚURCANU

ROST

Ediția I, septembrie 2018

© 2018, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Țurcanu, Andrei.

Rost: 111 poeme alese de Nina Corcinschi/ Andrei Țurcanu;

cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău : Cartier, 2018 (Tipogr. „Bons Offices”). – 144 p. –
(Colecția „Cartier popular” / coord. de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4).
300 ex.

ISBN 978-9975-86-296-7.

821.135.1(478)-1

Ț 94

Poezia ființei

Asceze. Căutarea ființei

Poezia română din Basarabia are un raport deosebit cu sacrul. Teroarea istoriei a conferit o valoare ontologică acestui raport, mai ales în poezia șaizeciștilor, în care sacrul devine fermentul ce conține ideea de dăinuire și sentimentul de rezistență spirituală și etnică: nucleu ori salcâmul de la poartă și întreg cosmosul mic al casei (Dumitru Matcovschi), mama și graiul (Grigore Vieru) etc. Aceste repere au căpătat în poezia șaptezeciștilor un caracter de vetustețe rustică ușor colorată nostalgic, evoluând în anii renașterii naționale în tonalități retorice, militante, de opunere față de tot ce subminează ființa națională. Apărută tot atunci, în 1988, poezia lui Andrei Țurcanu^{*} aducea o cu totul altă înțelegere a sacrului, adâncindu-i rosturile în mitologie și arhetipalitate, rafinându-i filosofic înțelesurile, identificând sacrul cu *esența Ființei*.

Astfel, încă de la poeziile din prima carte, Andrei Țurcanu se arată un poet situat în afara generațiilor de poeți ai timpului său. În *Cămașa lui Nessos*, centrii de greutate ai sacrului se îndreaptă dinspre exterior în interioritate. Sacrul nu se află în onticul fisurat și fără consistență. Sacrul se ascunde în „sămânța de azur” a eului, în tribulațiile „insetatului de nimburi”, în „ochiul care lacrimă mereu”. Sacrul surdineză în ființa umană intrată în rezonanță cu arhetipurile, proiectată în simboluri biblice, folclorice sau livrești. Poetul nu e

* Andrei Țurcanu, *Cămașa lui Nessos*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1988.

în lume, ci în chiar ființa lumii. Această surdinizare își găsește ecoul în tăcutele ofrande de miei, în clătinarea crengii de brad, în ninsorile de porumbei. Setea de puritate și candoare a eului liric trezește în lucrurile din jur răsunetul esențelor primordiale ale acestora. Într-o lume bulversată de ritualice desacralizări și falsificări, tendința eului de-a recupera ingenuitatea de început a universului se articulează într-un program prin care existența se completează prin cultură într-o prelungire în fiorul extatic al prezenței sau în golul derutant al absenței zeilor originari. Eul flămând de sine, „în mamă neîncărnatul”, devine firesc eul proteic cultural. Cel care nu mai încapă „în acest trup de cuvinte” își caută expresiile devenirii sale interioare în figurile arhetipale ale umanității, regăsindu-se, pe rând, prin transcendențe de tonalitate și sens, într-o pluralitate de simboluri și imagini artistice. Întreprinde exoduri ființiale în memoria mitologică și literară, devenind succesiv Simplicimus, Cavalerul de la Mancha don Quijote cel Bun, Momos, Chiron Centaurul, Abélard. Astfel ipostaziat, eul liric încearcă (re)compunerea lumii sub semnul împlinirii ființiale: cu speranță și visare (a Cavalerului), cu tristețe gravă și blândă (a lui Chiron), cu înțelepciunea simplității și sete de puritate (Simplicimus), cu sensibilitate și curajul de-a învinge (Harap-Alb), cu elan și atitudine de copil teribil (Momos), cu nesfârșită iubire (Abélard). Aceste transfigurări ale omenescului în sensul unei depline integrități etice și estetice facilitează o apropiere organică și viscerală de existență, de esențele ei ancestrale, vii, infinite. Pentru a recompune lumea, pentru a o reconstitui orfic. De aceea, poezia lui Andrei Țurcanu nu e o poezie livrescă, cum prea adesea s-a spus. E o poezie (elaborată!) a expresiei *simplității esențelor* („departe de sunetul găngav/ al verbului strâns înfășat în mătăsuri”), dar și a dimensiunii tragice a suferinței omului prins între astral/sacru și teluric/profan, între „descântece de alb/ și bolmoaje de negru”. Această poezie a suferinței, scrisă de un spirit erudit și rafinat, de un meștesugar al stilului, de un hermeneut al cuvântului, devine automat și o hermeneutică lirică a suferinței.

Livrescul ca fundal, ca templu în care omagiază Simplicimus, apologetul simplității lumii, este altceva decât livrescul căutat,

prețios, manierist. Iată de ce în poeziile sale Andrei Țurcanu nu dezaprobă estetica postmodernistă în sine, înfierând doar tendința superficială a postmodernității de a ignora esența sacră a poeziei, înlocuind-o cu o rostire îndrăgostită de ea însăși, cu „dichisul steril”. Poetul se opune falsului, modei, emfazei care maculează spiritul viu al artei, actul de creație ca hierofanie și participare la reontologizarea lumii. În templul poeziei se dezvăluie înțelesurile ființei, zidurile acestuia devin o cutie de rezonanță a logosului, a cuvântului primordial în care stăpân e sensul metafizic al existenței. Poezia e construcție sacră, așadar, și atitudinea față de ea e atitudine sacerdotală. Ironistul Andrei Țurcanu, care în alte genuri, eseu și publicistică, nu exclude inserția de umor, în poezie rămâne sacerdotul grav, oficiind ritualuri de exorcizare a tot ce maculează esența umană, existența. Rostirea sacerdotală însă nu e de amvon. Nu limitează prin asumarea unui timbru superior apostolic, ci descoperă câmpurile ființării prin smerenia și înțelegerea oferită de trăirea nemijlocită, tragică. E rarisma alchimie poetică dintre luciditatea (ochiului de hun) cu viziunea clară a răului din realitate și dramatismul (ochiului care lăcrimează mereu), care-și asumă și trăiește la limită acest infern. Cum vedem, miza metafizică a poeziei nu e una abstractizantă, nu îndepărtează poezia de realitate. Dimpotrivă! Poezia lui Andrei Țurcanu e scufundare până la capăt în ororile realului, e situare în chiar miezul putred al realului, de unde subiectul liric absoarbe, cu nesăbuița mielului de jertfă, „din pâcla mizeriei, din norii grei ai suferinței care ne ține, din cețurile groase ale minciunii și din reziduurile prostiei”, și aruncă afară „salve de adevăr”.

În această poezie a *simțirii religioase* (nu în sens de dogmă sau morală), numai vocea e gravă, numai atitudinea e pioasă pentru condiția mistică a lirismului. Lumea poeziei e umanizată însă, caldă, rugătoare, cu adieri de blândețe și cu șfichiuri de rafale de adevăr, ca niște alice. În chiar așezarea sacerdotală a poetului sunt aduse frământările umane vii, zbuciumul *fiului omului* cu tot tragismul existenței sale. Rătăcirile, căutările, „zdrumicarea” acestuia sunt trăite la modul paroxistic. Totul e ca o strigare spre cer a omului îndu-

rerat de condiția sa dramatică, de contorsiunile unui „destin întors”. Poezia le cuprinde pe toate, într-un ceremonial existențial polivalent, în care se amestecă sclipirile pure ale sacrului cu tribulațiile telurice, o lume cu viermi roșii „cu capul negru”, dar și cu un Iisus suferind în singurătate în mijlocul mulțimilor indifferente, cu prezențe ale mitologiei, care trec prin vremi, într-o perpetuă mișcare, o revenire, reluare a memoriei scenariilor primordiale. Implicarea existențială la limită situează și demiurgicul sub semnul umanului. Iisus nu e instanța divină încremenită într-o neclintită perfecțiune, ci e „Fiul Mariei din Nazaret”, Dumnezeu viu și frământat, redus la condiția umană umilă, cel care merge prin miriști pentru a suferi laolaltă cu omul. Astfel, poezia încearcă să instituie puterea originarului, a începuturilor, a elementarului plin de potențe creatoare, care mișcă din loc inertul, increatul, vertebrând lumea și punând în funcțiune noi scenarii existențiale. O re-naștere însă nu oricum, ci în parametrii spirituali ai românității. Vocea poetului e cu iradiere colectivă, cu un pronunțat timbru mesianic. Eul poetic nu râvnește bucuria și adevărul doar pentru sine, ci pentru „pitulicea de neam”, nu caută hrană de trup („un măr și o cană de apă îmi sunt de ajuns”), ci prinosul sacrului, intrarea în cercurile de lumină ale sensului, într-o firească ontologie a firii. O incarnare, deci, a spiritului la scară umană, dar într-o umanitate *sensibilă*, cu lumini în tremur, cu străvezimi de azur, cu răsuflăt cald de miel de jertfă. În aceste mișcări de apropiere de *rostrile ființei*, cuvintele sunt pipăite, scuturate de învelișurile străine, încercate de sensul lor dintâi, de sunetul lor primordial. Se aleg cuvintele grunjoase, ascuțiturile neșlefuite ale limbii pentru o apropiere intimă de spiritul ei vechi românesc, de carnalitatea ei vie, arhetipală, rodnică, de o prerostire întemeietoare. E o căutare a „sporului posibil al ființei”, în termenii lui Noica. Mesianismul poeziei lui Andrei Țurcanu vine din înverșunarea față de toropeala tâmpă a deviantului „basarabenit”, din „căldicelul” care ne îndepărtează de ființa originară, de în-ființare. Neamul este văzut sub semnul închiderii-revelării, al ființării amenințate de vid și haos. Hibriditatea basarabeanului „amurgit în ceva ambigen” este destinul lui („Parcă

ești *viața*, parcă ești boală/ parcă ești *calea*, parcă – damblale”). Ioan-Vodă „cel rupt de cămile” exprimă suferința sfâșietoare a spiritului în potențialitatea sa de întemeietor de istorie („Țară a sfârșelii și-a sfâșierii,/ parcă ești Vodă cel rupt de cămile./ Când ienicerii, când rinocerii/ sfârtecă trupul, îți rămă prin zile”). Acesta este anulat de pandantul contingentului sterp, de Ion, învinsul de roata istoriei, înstrăinatul de sacralitate. Pe ritmurile folclorizante ale poeziei se „joacă” sardonice degradarea spirituală a neamului („Șede Ion, huzurește:/ parcă-i de ceară, e ceară”). Regimul lui existențial de potențialitate eșuată („Poate m-o trece, m-o... frate,/ poate m-o vine, m-o dulce...”) semnalează anemierea puterilor sale, „retragerea ființei” (Noica).

În poezia lui Andrei Țurcanu vom întâlni spiritul sceptic și sfichiuitor al lui Cioran, acuzatorul minoratului cultural, dar și spiritul lui Noica, căutător al devenirii *întru* spiritul românesc al ființei. Poetul va identifica existența *întru devenire spirituală* în idiomul național, în esențele purificatoare ale limbii, în aromele ei vechi, în ancestralul simț al ființării. În *închisele* formule străvechi de limbaj regăsește el incantațiile unei ontologii a spiritului în multiple reverberații de sens. De aceea va arghezieniza cu o gamă largă de cuvinte din lexicul descântecelor, care scoate la suprafață „țâțâna” răului, dar și germenii propice binelui. Își va căuta și propria sa proiecție arhaică, vechimea sufletului său și de prin munți îi va răspunde urletul îndepărtat al lupului, ca entitate a naturii protectoare dacice, ca spirit insurgent, neînregimentat, curajos. Un singuratic implacabil. La fel ca și poetul.

Transparențe. Țipete albe în Estuar

Obosit de asceze, sufletul iese din pielea de lup și se mută în piatră. În lume s-au șters toate reperele sacralului și frământatul suflet nu mai e în așteptare de miracole. Catapetesmele sunt închise („și nicio catapetasmă, Doamne, care să Te vestească”), agitațiile hazardului fac să pogoare tăcerea mută, umilă, resemnată. Rămâne valabilă doar *înțelegerea* spinozeniană: „Non ridere, non lugere, neque detestari,

sed intelligere”. Semnele sunt de amurg al firii, de crepuscul al lumii, de *stingere*: „În cavernele-amurgului nu mai am chip./ Nici nume nu am/ Mă lipesc de o piatră:/ sunt o pală de reveneală uscată, o nuanță ciudată de ocru/ prin care un duh al plecării anunță de *stingere*”. Limitele existenței sunt intrările succesive în moartea simțită metafizic, într-o agonie a tranzitoriului „trăind-murind-fără-rest”. În subteranele neîmblânzite ale firii zbuciumul continuă, împăcarea ultimă întârzie: „Înfundat în pământ până la buze, așezare nu-și găsește./ Nici *aici*, nici *dincolo* nu este sălașul său”. Ieșirea din cercul închis al tranzitoriului se întrezărește doar în *luminișurile* firii, în misterul creației:

Am emigrat din istorie, scriu cu sfială, concis.

Două-trei cuvinte, până
mă cocoloșesc între coapsele moi ale unei silabe virgine.

Parcă-aș fi un diamant translucid:
rece, concentrat, gata să se spargă în țandări
la prima stridență.

Zăbovesc în pura tensiune a misterului
ascult firea.

Aici
în luminișul care se deschide
încerc presentimentul că se-implinește sorocul
și se-adeverește menirea.

(Rost)

În logica acestei „meniri”, se face recurentă vechea râvnă de întoarcere la esențe, la o „neînțeleasă cadență”, când „de-nepătrunsul reverberează”, la murmurul primordial, care ascunde adevărul ființei. Pentru eul poetic cu o acută sete de absolut, căutarea adevărului ființei, prin creație, este temeiul ultim al existenței: „În fojgăiala a mii

de păianjeni albaștri, aștept/ să se frăgezească temeiu lăuntric/ și să prindă contur chipul adevărului”. Atingerea adevărului e o transcendere în metafizic, o ieșire în *Estuar*, „o împlânzire a transcendenței/ vag reazem în fața terorii infinitului”. Teroarea *infinitului* poate fi împlânzită prin irizările de lumină din *inima ființei*. Ființa, acoperită de „o transparență deplină”, își dezvăluie emanațiile ontologice, acel „tremur imperceptibil” în „incantațiile verbului și aluziile criptice” ale spiritului creator. Așadar, în această etapă de creație, Ființa stă sub semnul creației, gestul ființării fiind esențialmente creator de ubi-cuitate a divinului.

Aici, acolo, pretutindeni, dintotdeauna
ea e s t e
într-o nestrămutare mereu egală cu sine.

În rest, știm numai că o acoperă
o transparență deplină, ceva nemișcat și fragil
ca chipul unei ape-n oglindă.

Este puterea și blestemul ei, enigma. E vâlul.
Nicio mână nu-l poate ridica
și nici semne care să-i indice prezența nu are.

La orice interogație, din golul primordial
ecoul implacabil răspunde:

— Întreabă colbul!

În această absolută orbire
vine poetul cu incantațiile verbului și aluziile criptice.

Un tremur imperceptibil
se desface atunci din faldurile vâlului
un fior al ubicuului
o adiere ușoară ca fâlfâitul de aripă al unui înger.

(*Ființă*)

Înțelegerea Ființei aduce plinătatea rostului existențial și artistic. Eul „pare să se fi obișnuit în cele din urmă cu moartea”, agonia exodurilor se îmblânzește. Vine împăcarea și obișnuința cu moartea. O stare de pace într-un spațiu „plin de zei”, unde singurătatea e doar „tăcută fraternitate cu toate *cele ce sunt*”, dătătoare de o nepămân-tească, „calmă beatitudine”. În acest loc pogoară sfântul duh, se resimte miros de ambră și mir, iarba luminează, țărâna devine întrupare, „cărări de azur” despică întunericul și limba întoarce cuvintele „în strunga unei litanii austere de slavă și îngăduință”.

Detășată de micimile lumii, privirea contemplă ninsori albe, ninsorile de cenușă nu mai au aceeași putere de derută de cândva. Și totuși, pentru *fiul omului* e de neevitat reintrarea în realitate, în „zilele-învrăjbite de luni”, în frigul unui prezent greu, anemic, ostil. Rănille periodic se redeschid, „Realitatea se dilată cu mare iuțeală/ (...) Câmpul de floarea-soarelui a rămas departe în urmă/ hăitași-măscărici iau lumea cu-asalt din toate părțile”. Lumina luptă cu întunericul, diminețile scăldate-n lumină intră în crepusculul înserărilor.

Prevăzători, zeii stau pe-aproape, amintirile copilăriei dau forțe eului liric, iarăși bântuit de neliniști. Brize de azur mângâie cu blândețe vechi regrete. Limba face semnul crucii în gură cu rugă-blestem: „Nu-i crede, nu ai frică, nu cerși” (deviza deținuților politici din lagărele staliniste). Obosit, cătrănit de timp, eul strigă uitarea: (*Lăsați-mă să urlu și să uit!*). Însingurările devin iar stări ontologice ale limitei care închide: „Însingurat mă-însingur./ Din cele fără așezare/ mă prăbușesc cu tot cu soartă-n toamnă”. Prăbușirea însă nu e totală, va deveni una cu abisul abia în ciclul *Agonice*.

În *Agonice*, *Însingurările* devin *Marile Disperări*. Ca niciodată de sufocant delirul, ca niciodată de terorizantă disperarea, în fața morții care prinde carnalitate și reflexele fiziologiei concrete: „în jurul tău e derivă și frig/ și umbra morții ascunsă printre cutele așternutului te sugrumă încet...”. Trăită mai întâi ca realitate metafizică, moartea e resimțită acum la modul ontic, senzorial, epidermic, cu falangele ei tactile, cu apropierea ei sonoră, auditivă, cât se poate de concretă și reală: „negurile reci” și „urletele nesăbuite ale sirenei din depărtare”.

Incandescența poeziei de început se stinge subit. Eul, care era o „flacăra albastră”, devine o palidă și tremurătoare „umbră albastră”. Pentru claustratul de prezent, împins brutal în brațele nopții, unică plătoșă de apărare devine visul, amintirea, uitarea. Obosit și înnegurat, este bântuit de acordurile finale, de îmbrățișarea din urmă a *toatelor celor ce sunt...* O îmbrățișare disperată și resemnată în același timp. O agonică pendulare între ființă și neființă, între a (mai) rămâne și a pleca, între a se risipi în toate vânturile și a se aduna într-o respirație de *verde regal*.

Excelsior. Infinirile erosului

Dacă *Agonice* sunt nadirul în inima morții, ciclul final este un excelsior în inima iubirii, a vieții. O renaștere a eului în universul de tărie al erosului, acompaniat de o divină muzică de Brahms.

În *Excelsior* cenușiul zilei de miercuri devine verdele regal al duminicii. O duminică „în tremur” a rugii și iertării esențializează ființa și-i concentrează sensul primordial. O frăgezime de mână zburdalnic peste limitele lumii și o acutizare a conștiinței morții devin două stări deopotrivă ardente, neîncăpătoare. Devin o magistrală debordare „peste marginile lumii”. Răsfățul, dulcele alint de Gru-gru provoacă eruperea, chiotul ca dintr-o altă viață, ca dintr-o veșnicie plină, grea de rosturi. De aici exultanța fără precedent, ruperea eului de pământ și zborul de pasăre în țăriile cerului. Dar și prăbușirea succesivă în lutul cenușiu al zilei, chinul, disperarea, lipsa de noimă a unei cronologii sterpe, care anulează emanațiile ontologice ale clipei. Între aceste stări liminale, de înălțări și surpări de azur, iubirea își dezvelește toate fețele: exultanța, frica, gelozia, disperarea, împlinirea. Sentimentul erotic, care în poemele *zeiței Inaltévs* era meditativ, spiritualizat și evanescent, o tânguire a lui Abélard, aici devine strigare viscerală în țăriile cerului. Tocmai în acest ciclu, *iubirea este asumată la modul metafizic acut, în relația ei dilematică și profund dramatică cu moartea*. De aceea, iubita este percepută mereu auroral și grav, ca o intrare în lume a frumuseții și a morții deopotrivă. Coborârea în

lume a verdelui regal e o ivire maiestuoasă a morții, cea care va da sensul suprem vieții. E o evanescență și grație divină, dar și o vestire a iminenței morții. Sentimentul tanatic acutizat va provoca și o reacție de sfidare a celei din urmă limite. Exultanța iubirii impulsionează eul înfrăgezit să privească moartea în față și să opună finitudinii vieții continuitatea (dincolo de moarte) a ființei. Prin iubire, limita își pierde puterea de-a limita, iar închiderea se deschide în *înfiniri*. Iubirea e, așadar, o intrare în labirint, altul decât labirinturile de exod și de asceze, un labirint în care centrul este deschiderea Ființei, în *înfinirile* sale blânde și generoase. Ființa se arată de data aceasta nu prin trăirea artistică, ci prin trăirea erotică. Este o ultimă revelație, suprema, a *fericirii disperate!* O revelație a firii, în simplitatea ei primordială, prin a doua trezire a unui Adam gata să reia din nou cercul cunoașterii, al păcatului, al lumescului, al încercărilor dramatice ale firii, dar și al bucuriei imense de a iubi. E un Adam care și-a pierdut inocența dintâi, având în spate povara experienței și pe limbă gustul de arsen al morții. Cunoscând prețul vieții și al morții, e nesățios, hulpav, cu toate simțurile dezgolite. „Cuprins de cea mai grozavă beție”, va trăi intens, pantagruelic, va mușca cu voluptate din ispita Evei. Nu mărul de această dată, ci ispita zemoasă a cireșelor „horpăite” din copac cu gura. „Între melancolia puiului neajutorat de maimuță/ și zurba Unicornului –/ ciorchini de cireșe, pe care lacom/ cu disperarea unuia ce-și joacă viața la cărți/ le rup cu gura direct de pe creanga ce se-nclină-n răsăritul de aur!”. *Situatul pe marginea prăpastiei*, electrocutat de o vitalitate fără precedent, își simte simțurile acutizate, receptorii urieșizați, iar arderile interioare îi catalizează o percepție hulpavă, visceralizantă asupra vieții. Eul se desfată cu aromele dulci-amare ale erosului, adulmecă cu foame ancestrală adierea de primăvară a *verdelui regal* și simte, în sfârșit, **simplitatea, temeul și adevărul** ființei.

Situată între două limite, între viață și moarte, iubirea provoacă nașteri continue ca semne ale duratei și reluării scenariului primordial. Iubirea va deveni cosmogonie, metarealitate. Va trezi zeități, va turna viață în Olimp, va lua forma hârjoanei biblice a regelui prin viile îmbătătoare ale Sulamitei. Se va desfăta într-o uitare zeciăscă, de-

miurgică a timpului („De ce să număr orele, zilele, anii?... / De ce-aș face-o/ când atât de aproape sunt azi de cornițele mieilor albi / pe care Gru-gru i-a lăsat liberi să pască pe pajiștea amurgului meu?...”). Odată depășite limitele, lumea capătă sacralitate prin sărbătoarea zeilor și a exuberanțelor dionisiace. Făgăduințele din „faldurile firii” înfrăgezesc eul, îl scot temporar din condiția lui limitativă, cronologică, contingentă, și-l situează într-o zonă de deschideri transcendente. Numai iubirea dă vieții sensul veșniciei („Nu bănuiam că intrasem în joc cu vecia/ și că cele ce sunt se orânduiesc în răsunet cu cerul”), concentrează lumea în esențe și-i conferă temeul ei ultim. Devenită deopotrivă realitate fizică și cod metafizic, iubirea produce deschiderea *finitului* în plin *infini*t. Și din infinit se arată nemărginitele și nesfârșitele *infiniri ale ființei!* Andrei Țurcanu, poetul exodului, călător între limitele orizonturilor aurorale ale simțirii și agonia stingerilor, între exultanța vieții și vertijul morții, își desăvârșește artistic căutările în câmpurile unui lirism inițiativ, incandescent, viu al Ființei.

Acest discurs liric excepțional ca profunzime și sensibilitate, turnat în versuri sculptate, de o prozodie simfonică, gravă, de partitură de Brahms, consacră un poet în toată puterea cuvântului, unul din cei mai tulburători poeți pe care-i are astăzi literatura română. Cu Andrei Țurcanu, poezia a dus realitatea eului și realitatea lumii în plin regim al trăirii metafizice, al *infinirilor*, cu efectul de a-i spori vigoarea esențelor primordiale vii și sunetul plăpând al adevărului. E rezultatul pe care-l poate atinge doar spiritul capabil să coboare în străfundurile tragice ale existenței și în labirinturile fără de sfârșit ale sinelui, de acolo dibuind bulbii ancestralului și eternului. Cu Andrei Țurcanu, poezia își confirmă încă o dată demnitatea de logos, de rostire esențială. O rostire zeiască, deci sacră.

Nina CORCINSCHI

Majorat

Din elegiile lui Simplicimus

Imaculat părea începutul zilei acelea totul în alb.

Și eu,
într-o zburdă de copil luminat
fericit alergând printre stoluri de porumbei,
ca niciodată – nemuritor și fragil,
departe de sunetul găngav
al verbului strâns înfășat în mătăsurii.

...până sub streășina casei văzui
spânzurat
leșul cela de miel
încă aburind.

Interior în roșu aprins

Improvizația lui Momos în fața cetățenilor din Oniros

Măiculeană de năgară:
pleată-n vânt, ochii în seară.
Plânsă-i turma, nuna moare,
gândul arde, iarba doare.

Gura strâmbă adevărul
îl rostește. Putred, mărul
oțetește vraja, lunca.
Strâns-în-chingi-ne-leagă-strunga.

Ploaia susură-n garafă.
„Vai, nădejdea e o gafă!” –
trâmbițează în allegro
vierme roș cu capul negru.

Răspunde!

Abélard luptă cu fantasmele dragostei sale

Eu – veșted ram încovoiat de lună
tu – iedără-n azur, vocală dulce, rană
pe sufletu-mi – sălbăticiind jăratic. Vană
e-nverșunarea ce nimic nu-adună.

Un soare delirând ne încălzește
cerându-ne în schimb arvună soarta.
Perfida lânzezeală ne cearcă trupul. Poarta
surpată-i vraiște. E august. Viscolește.

În apa zilei ce se scurge-n Lethe
vom fi un sfeșnic fumegând, nisip, vom fi ruină
crini singuratici, spumă? Crezi, la Cină
vom trece peste moarte c-un burete?

Horă

Reportaj liric. Simplicimus

Un dans cu vidul împăcat
frământă goale peșteri
se-agită-n zgură trup curat
de pe zidiri cad meșteri.

Plesnesc în piatră sâni plini
pe râpă curge mana
feciori cenușă sorb. Divini
deschid luminii rana.

De fiare încolțit un zeu
se strânge-n albul Unu.
Un ochi îmi lacrimă mereu
altu-i de sticlă, hunul.